

τόν κρημό έχουνε, κι ό κρημός αυτός είναι ή αγάπη. Η ίδια ή αγάπη που σπαρατάρει στην καρδιά μας με παντός λογής βαθιά νοήματα και λογισμούς, που ολοένα μᾶς λυώνει, κι ός τόσο μᾶς ζωντανεύει.

«Μόνε κλοῦσε κ' ἔλεγε μ' ανθρώπινη λαλίτσα».

Νά που βγήκε σωστό και τό τραγούδι, που πάντα την ἀλήθεια μᾶς λέει.

Κι όμως, κάτι σά νά ἔλειπε ἀπό τοῦ ἀηδονιοῦ τό λήλημα τῆ βραδιά ἐκεῖνη, κάτι που ἔλειπε κι δλες ἄς ἄλλες βραδιές και πρωινές που τᾶκουσα και τ' ἀκούγω ἀκόμα. Δέν ἔχει ἐκεῖνη τὴν ἀνέπαθη, τὴν ἀκούραστη ἐνέργεια πού, ἂ δὲ λαθεύω, τὴν ἔχουν τὰ δι-

κά μας τᾶηδόνια. Ἔτσι, σά νά κουράζεται κάποιος, και σά νά μαζεύει δύναμη για νά ξαναρχίσει, νά ξανασπαραξεί τὴν καρδιά μας. Ἰσως, καθὼς εἶπα, σφάλω. Μά κάθε φορά που τᾶκούγω μουρχειται, μαζί με τοὺς ἄλλους γλυκοὺς ταραγμούς, και τῶνειρο νάν τό ξανακούσω ἐκεῖ που τό πρωτάκουσα, ἐκεῖ που δίδαξαν τᾶηδόνια τὸν πριττὴ τὸν Ἀρίωνα. Ἐκεῖ εἶναι ή πατρίδα τους. Ἐκεῖ κρέμεται ἀκόμα σὲ κάποια λιτὰ τοῦ Ὁρφέα ή Λύρα.

Ἀντίπολη, Μᾶης μήνας, 1921.

Πάντα δικός σου,
Α. ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΔΗΜ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΝΟΙΞΗ

(2)

4

Ἔχε δίξιο, μεγάλο δίξιο, ό Βαρνάς. Τό «Ἀῦριο» τόνε χειροκροτούσε και τόν ἐπιδοκίμαζε. Και κοιτάζοντας, εἶπαμε, ἀπό τό «περισκόπιόν» του, εἶδε τό «Ἀῦριο» νάχτιδοβολάει ἀπό τό πρόσωπο τῆς Παρθένας και νά καταπλημμυρίζει με φῶς τό διβλιοπωλεῖο του. Ἐἴτανε ή Παρθένα — ἔτσι τὴν ἔλεγε, γιατί ποτέ δὲ ζήτησε νά μάθει τῶνομά της — ή μελοχοινούλα, ή λιγόλογη, με τὴ σταθερὴ περπατησιά, τὴ σταθερὴ φωνὴ και τὴ σταθερὴ ματιά, πουρχότανε ταχτικά, ἅμα τό ταχυδρομεῖο ἔφερνε περιοδικὰ ή διδύα δημοτικιστικά και σοσιαλιστικά, και τᾶγόραζε πρώτη πρώτη.

— Ὁ πατέρας, ἔλεγε στοῦ Θύμιου μ' ἀλαφρὸ χαμόγελο, γκρινιάζει, μά σιγὰ σιγὰ θάν τόνε συνηθίσω νάν τὰ διαβάσει κι αυτός!

Και σά μιά μέρα τὴ ρώτησε ό Θύμιος ἂν ό πατέρας της συνηθίσει για ἔξακολουθεῖ νά γκρινιάζει,

— Που νά συνηθίσει, τοῦ ἀποκρίθηκε. Ἐἶναι γέρος και δέν ἀκούει!... Μά τό κάτω κάτω, δέν εἶναι και τόση ζημιὰ νά μὴν ἀκοῦν οἱ γέροι. Ζημιὰ εἶναι οἱ νιοὶ νά κοιφίζουνε!...

Τὴ μέρα κείνη ή Παρθένα φορούσε ἕνα μπλέ σεντόνι φουστάνι, με μιά τριχηλιά ἀσπρη, μεγάλη, ὀλόγυρα στο λαιμό της, ἕνα καπελλάκι μαῦρο μικρὸ, που τῆς σκέπαζε, σά σκούφια, τὰ ὀλόμαντρα μαλλιά, σκουπίτια μουρα, κάλτσες σοκολατένιες, κ' ἔτσι κοντούλα καθὼς εἴτανε καὶ γιοματούτσι, με τὴ βαριά της, τὴ σταθερὴ φωνή και με τό πρόσωπό της ὀλόρωτο ἀπὸ ἀφροσῶση και πίστη σ' ἕναν ἀγώνα μεγάλο κ' εὐγενικό, συμβόλισε στη φαντασία τοῦ Βαρνά, κείνο τό πρωινό, που τοῦ τό χάλασε ή Ξαιθίππη με τίς γκρίμιες της κι ό Σουφρῆς με τίς κούφιες περριδοκουθέντες του, τὴ Νίκη ὀλοζῶντανη.

Σὰ σὲ λίγο, ὕστερ' ἀπὸ τό Σουφρῆ, ἔφυγε κ' ή Παρθένα, κι ό Βαρνάς ἔμεινε μοναχός του στο ἀμπρι του, σιγείσει ἀνεκουφιστικά τὸν ἀγαπημένο του σέλιχο τοῦ δουλοκροῦ Βίαντα.

Θαροσὲν κρη, φίλε Βάτε, τίλ' αῦριον ἔσετ' ἄμεινον...

Τὴν ἴδια ἰδέα εἶχε κι ό μασκαράς ό Μοναχός, που ἀκουμπώντας, κείνη τὴ στιγμή, στο συρματένιο στήριγμα, εἶχε ἀνασηκωμένο τό μύτο του περιήφανα πρὸς τό ταβάνι, σά νά μουρμιούριζε κι αυτός :

...Ταλ' αῦριον ἔσετ' ἄμεινον.

Ναί, συλλογιζότανε ό Βαρνάς, δὲ γίνεται, γλήγορα θάρθει αυτό τό «Ἀῦριο», τό καλύτερο. Θάν τό φέρει ή Παρθένα, θάν τό φέρουν οἱ νιοὶ που δέν κοιφίζουνε, πουχουνε ὀρθάνοιχτα τ' αῦτιά τους και τὴν ψυχὴ τους πρὸς τίς καινούριες ἰδέες, τίς σωτήριες και τίς ἀνθρωπιστικές.

Δὲ γίνεται, δέν μπορεί νά τραθήξει σὲ μάκρος αυτό : Ὁ ἀνθρωπος νάρνεται τόσο ἀκαρδα τὴ Ζωὴ και νάν τὴ βρίζει τόσο δεινά. Θάνοιξει τὰ στεράβια του και θάν τό δεῖ, σήμερ' αῦριο θάν τό δεῖ, ὄχι ἀργὰ πιά, πὼς δὲ στέλνεται στη Ζωὴ για νά σφάξει και νά σφάζεται, νάδικει και νά κατατυραγιένεται, νά κατασκλιζέται θησαυρίζοντας πλούτη ἀνώφελα κ' ἐγκληματώντας μόνο και μόνο για νά τὸν ποῦν ἥρωα και για νάν τοῦ κρεμάσουνε στα στήθια του μερικά κουρελάκια πολύχρωμα και μερικά σταυρουδάκια μπιμπεδιστικά.

Δὲ γίνεται, δέν μπορεί νά τραθήξει σὲ μάκρος αυτό : Ὁ ἀνθρωπος θάνοιξει τὰ μάτια του και θά ξεβουλώσει τ' αῦτιά του. Και θά δεῖ τὴ Φύση ὀλόγυρα του — τὴ Φύση πουναι κμάργεμα κι ὄνειρο στήν ὀμορφιά και χάριη και που

με χίλιες βρώσες χύνεται, με χίλιες γλώσσες κραινει...

και θά τὴν ἀκούσει νάν τοῦ μιλάει με τᾶηδονιοῦ τό κελάδημα και με τοῦ γρακιού τό μουρμουρίσμα και με τῆς πεταλούδας τάνάλαφρο πέταγμα και με τοῦ γκιώνη τό θρήνο και με τοῦ ῥόδου τό μουσοδόλημα — θάν τὴ δεῖ νά χύνεται με τίς χίλιες βρώσες και θά τὴν ἀκούσει νάν τοῦ κραινει με τίς χίλιες γλώσσες της, καὶ στη Ζωὴ στάλθηκε, διασταυρῶς περάτης, για νά

ζήσει όσο μπορεί περισσότερο κ' έντονότερα... γά
ζήσει δηλ. νά χαρεί, νά ποιάσει, νά ευδαμονήσει.
νά χαρεί όπως χαίρουνται τὰ ρόδα τὴν αὐγινὴ δρο-
σιά καὶ τὴ θαλπυρὴ τοῦ ἡλίου, καὶ νά φιλορροήσει
ἡμερὰ κ' εὐγενικά, ὅπως φυλλορροοῦν αὐτά...

Σήμερα δὲν τὴ νιώθει τὴν ἀφρονίσια γλώσσα ὁ ἄν-
θρωπος, δὲ βλέπει τί τοῦ γέφυρον τὰ ρόδα, δὲν ἀκού-
ει τί τοῦ μιννοῦνε οἱ ὀλοπράσινα κάμποι καὶ τὰ περὶ-
φανα τὰ βουνά. Δὲν τὴ χαίρεται τὴ Ζωὴ σήμερα ὁ
ἄνθρωπος. Τὴ βρίζει, τὴν ἀτιμάζει, τὴν ἐμπορεύεται,
τὴ σκοτώνει. Ὅ,τι βρίζεται στὸν ἄνθρωπο σήμερα,
ὡς καὶ ἡ ἀνθρώπινη Ὀμορφιά ἀκόμα, βρίζεται μόν-
ο καὶ μόνο γιὰ νὰ τὸν τυραννεῖ, γιὰ νὰ τὸν κολοῦναι,
γιὰ νὰν τοῦ γιομίζει τὴ λίγη ζωὴ του θλίψε κ' ἀγκο-
μαχτητὰ καὶ κίντυνους ἀπειρους. Ἄθλιο ὄμας...

— Δὲν εἶν' ἔτσι, φίλε μου; ῥώτησε ἀνατινάζον-
τας, σὰν ἀπὸ λήθαργο, ὀρηκτικὰ τὸ γιομμένο κεφάλι
του κ' ἀτεινίζοντας τὸ Μοναχὴ.

Κι ὁ Μοναχὴς, μὲ τὸ μύτο του ἀνασηκωμένο αἰθά-
δικα πρὸς τὸ καβάνι, τοῦγενεψε σαρκαστικά :

— Ἄθλιο... Ἄθλιο!...

5

Δὲν εἶτανε μοναχὰ ἡ Πυθὴν, κοῦρχότανε ταχτικά
στὸ βιβλιοπωλεῖο. Εἵντυσαν κ' ἄλλα κορίτσια, ταχτι-
κὲς, ἀφοσιωμένες πελάτισσες. Ἔξον ἀπὸ τὴ μικροῦ-
λι, μὲ τὸ στοργικὸ παιδιόστιχο μουντρίκι, μὲ τὸ
κοινὸ φουστάνι καὶ μὲ τὴς μακριὰς ὀλόμαυρες πλεξι-
δες, ποῦ δούλιε σ' ἓνα Τραπεζιτικὸ κατάντημα κ' ἐρ-
χότανε ταχτικά νὰ ζητήσει δειλὰ τὸ «Νουμάς καὶ νά-
γομῶσαι, στὸ τέλος τοῦ μῆνα κάποτε, ποῦ πληρώνονταν,
μερικὰ σοσιαλιστικὰ καὶ δημοτικιστικὰ βιβλία, ἐρ-
χόντουσαν κ' ἄλλα, πολλὰ κοριτσόπουλα, νάγομῶσαν
ἢ νὰ δανειστοῦνε βιβλία.

Γιὰ τὸ Θύμιος, ποῦ εἶτανε Χιωτῆς, καὶ πῶχε μέ-
ση του, σὰ σ' ἓνα κράμα ἀρμονικὸ, τὸν ἔμπορο καὶ
τὸν ἰδεολόγο, εἶχε σοφιστεῖ ἓνα μέσο, γὰρ τοῦ τὸ ἐπι-
δοκίμασε πρόθυμα καὶ χαρούμενα ὁ Βαρνάς, ποῦ καὶ
τοὺς νέους θὰν τοὺς συνήθιζε νάγαπήσουνε τὸ βιβλίο
καὶ τὸ κατάντημα θὰ ὠφελοῦσε. Δηλαδή, εἶχε ἐξχο-
ρίσει δέκα ἀντίτιμα ἀπὸ κάθε διαλεκτὸ βιβλίο καὶ τὰ
δάνειζε, πότε μὲ πέντε δεκάρες, πότε μὲ μιὰ δραχμὴ,
ἀνάλογα μὲ τὴν ἀξία τους, σὲ ὅσους τοῦ ζητούσανε
νὰν τὰ διαβάσουνε. Κ' εἶτανε πολλὰ καὶ πολλὰς
ποῦ τὰ ζητούσανε. Μερικοὶ μάλιστα γλασκονότουσαν
ἀπὸ τὸ διάβασμα καὶ δὲν τὰ γύριζαν, πληρώνοντας
τὸ ἀντίτιμὸ τους, καὶ τότε τὸ Χιωτῆς εἶτανε κατα-
χαρούμενο καὶ τρέβοντας μ' εὐχαρίστηση τὰ χέρι
ἔλεγε στὸ Βαρνά :

— Νά, ποῦ τὸ δάνεισμα εἶναι ἓνα μέσο κ' αὐτὸ γιὰ
νὰ πουλιοῦνται τὰ βιβλία!...

Ὁ Βαρνάς, λιγότερο ἔμπορος ἀπὸ τὸ Θύμιος, χαίρο-
τανε μοναχὰ γιὰ τὸ ἔτσι, μὲ τὸ μέσο αὐτὸ, διαβαζόν-
τουσαν περισσότερο τὰ καλὰ βιβλία, καὶ χαμογελοῦ-
σε καλοκάγαθα ὅταν ἡ Σανθίπτη τοῦ ξεσηκωνότιζε
συχνά, στὰ καλὰ καθούμενα, τὴν περὶα :

— Ξεμναλίζεις τὰ τρελοκόριτσα!

Μιά μέρα ὄμως πειράχτηκε στὰ γερά, ὅταν ἡ Σαν-
θίπτη τοῦ εἶπε :

— Ὅλο κρεμανταλάδες καὶ τρελοκόριτσα μαζεύεις
μέσα στὸ μαγαζὶ σου... Ζαίρεις τί λέει ὁ Καρεκλό-

πουλός; Πῶς σιγὰ σιγὰ τὸ κατάντησες τὸ μαγαζὶ με-
σοικὸ γραφεῖο γιὰ συνοικέσια...

Ὁ Βαρνάς τότε δὲ δάσταξε, μὰ τὴς πέταξε τὴ συ-
νηθισμένη τὴ βροσιά :

— Κερά Σοκράταινα!... ὄχ, καμμένη κερά Σο-
κράταινα! Δὲν κουράστηκες πιά;... Δὲν τὸ κλεί-
νεις;...

— Βέβαια καὶ νὰν τὸ κλείσω! Ξακολούθησε ἀγκυ-
μένη. Μὰ θὰν τὸ κλείσεις καὶ σὺ τὸ μαγαζὶ σου, Ζαί-
ρε το!... Ἐνας ἄνθρωπος τὴς προκοπῆς πιά σου ἀ-
κόμεινε νὰ μπαίνει σ' αὐτὸ, ὁ Σουφρὴς...

Ὁ Βαρνάς χαμογέλασε, καὶ δὲν ξανάνοιξε πιά τὸ
στόμα του. Βέβαια, ὁ Σουφρὴς εἶτανε πρόσωπο ἀξι-
οσβέστο γιὰ τὴν Σανθίπτη. Εἶτανε ὁ σοβρός ὁ δό-
σκαλος, ποῦ τὸν ἐχτιμοῦσε ὁ κόσμος, ποῦ οἱ πρόκοριτοι
τὸν εἶχανε σὲ ὑπόληψη, ποῦ τοῦ ἀναδέτανε νὰ γράζει
λόγους πανηγυρικοὺς στὶς ἐπίσημες γιορτές, ποῦ εἶχε
τόσες χάρες καὶ τέτοιο μύτο!... Εἶτανε δὰ κ' ὁ μόνος
δάσκαλος ποῦμπαινε στὸ βιβλιοπωλεῖο, ὄχι μοναχὰ
γιὰ τὸ ἀναγνώριζε κ' ἐχτιμοῦσε μερικὲς, τίς πὸ φανε-
ρές, ἀπὸ τίς ἀρετὲς τοῦ Βαρνά, μὰ καὶ γιὰ τὴν ὄντας
φτωχός, δανειζότανε ἀπὸ τὸ Βαρνά ὅσα βιβλία τοῦ
χρειαζόντουσαν, καμιά φορά καὶ μετρητά, ὅταν ἀρ-
γοῦσανε νὰν τοῦ δόσουνε τὸ μιστὸ του ἢ τοῦ τίχαινε
τίποτα ἔξω ἀπὸ τὰ συνηθισμένα του ἔξοδα. Εἶτανε
τὸ βίαιος καλοκαίριος ἄνθρωπος, ἄσκος σὰν ἀρνί,
καὶ γιὰ τοῦτο δὲν πειραζότανε καθόλου ὅταν τονὲ
σιαίρουνε ὁ κύριος Λεωνίδας, ὁ τοκιστής, ἔως κ' αὐτὸς
ἀπὸ τοὺς ταχτικὸς ἐπισκέφτες τοῦ μαγαζιοῦ, λέγον-
τὴς του :

— Χτὲς πῶμα διάβασε σὲ μιὰ Γαλλικὴ ἐφημερίδα,
κύριε Σουφρὴ, πῶς τὰ πειράματα τοῦ Ρόσσου γιὰ
τοῦ Κιρκιούφιου ὅσο πᾶνε καὶ προοδεῖουν... ἔτσι,
μὲ τὸν καιρὸ, καὶ γλήγορα μάλιστα, θὰν κελίηται σὲ
ποῦ μέρους τοῦ μυαλοῦ εἶναι ἡ ἔδρα τὴς λυτρωσά-
ντας. Καὶ θὰ σοῦ ἀνοίγει τότε τὸ κεφάλι σου καὶ θὰ
σοῦ ἀνασηκῶνει ὄμορφα ὄμορφα μὲ τὸ ταπεινὸν τὸ
ἐπιζήτηνο ἐκεῖνο μέρος τοῦ μυαλοῦ, καὶ χροῖ! γλή-
γορα γλήγορα θὰ σοῦ τὸ κόθει γὰρ τὸ ψελίδι καὶ θὰ
λυτρώνησαι ἀποσιγῆς ἀπ' αὐτὴ τὴ μονομανία...
Νά, μὲρὲ ἀδεραφέ, ὅπως γράζονε οἱ γιατροὶ τὴ σκυ-
ληρωδὴ ἀπόφραξη ἢ τίς ἀμυγδαλές, γιὰ νὰ ξεφεύ-
γουν οἱ ἄνθρωποι μερικὲς δεινὲς ἀσθενείες...

Καὶ τὸλεγε καὶ τὸ ξανάλεγε τὸ χωρὰτὸ αὐτὸ ὁ κύριος
Λεωνίδας, κ' ὁ Σουφρὴς χαμογελοῦσε, καὶ κόγχαζε ὁ
κύριος Δημήτριος ὁ Καπνιστὸς, διηγήτορας, ποῦγραφε ὄ-
μως καὶ ρομάντζε γιὰ ὄρατες τοῦ πῶζ καὶ τοῦ δῶθε,
γεροντοπαλλήκαρο κ' αὐτὸς σὰν τὸν κύριος Λεωνίδα καὶ
παρὰ τοῦ ἀναπόσπαστη, ὅσο κ' ἂν τρωγόντουσαν ἀ-
διάκαπα, νύχτα μέρα, γιὰ τὸ ποιὸς ἀπὸ τοὺς δύο τοῦ
τὰ βάφει τὰ μονομάνια του, δίχως νὰ φτάνουνε σὲ κα-
νένα συμπέρασμα, ἴσως γιὰ τὴν τὰ βάφανε κ' οἱ δύο.

Ὁ κύριος Λεωνίδας εἶχε τὴ μανία νὰ πιπλάει πάντα
μιὰ καρδιά, νὰ περιπατῆ νευρικὰ πάνω κάτω στὸ
βιβλιοπωλεῖο, κουνώντας ἓνα λεφτούτσικο πιστονονά-
κι πρὸς τὴν μύτη του, ρωτώντας γιὰ τὸ κάθε τί καὶ
ρηγνώντας ματιὰς λαίμαργες στὰ κοριτσόπουλα ποῦ
μπαίνανε στὸ μαγαζὶ — κ' ὁ κύριος Δημήτριος ὁ Καπνι-
στὸς, ἀντίθετα, στεκότανε ἀκίνητος πάντα κοντὰ στὸ
μεσανὸ τραπέζι καὶ ἡ ξεφύλλιζε κανένα καινούριο
βιβλίο, φέροντάς το κοντὰ στὰ ἴτια του, ἢ ἐξεθεία-
ζε, ξερογλείφοντας τὰ χέλια του, τίς ὄρατες, ποῦ
κατασκευάζε μέσα στὸ γραφεῖο του.

Τὸ ξευγάρι αὐτὸ τὸ συμπλήρωνε ὁ κύριος Θανάσιος, ἀνώτερος δημόσιος ὑπάλληλος, ποὺ ἢ παλιένος εἶταν ἢ διορισμένος, τὸ θεωροῦσε ἀπαραίτητο νὰ περῶσει μιὰ φερά τὴ μέρα ἀπὸ τὸ βιβλιοπωλεῖο, ἢ τὸ καταμεσῆ-μερο ἢ τὸ βραδύκι, γιὰ νὰ πάρει τὴν πνευματικὴ του μαστίχα, καθὼς ἔλεγε, γιὰτὶ καταγινότανε κι αὐτὸς μὲ τὰ γράμματα, τὰ γατοῦσε, ἔγραφε κι ὁμοίωρα τραγοῦδια, κ' εἶχε τὴ συνήθεια νὰ γελᾷε θυροβώδικα μὲ τὸ καθεστὶ καὶ νὰ μισοσηκῶνε, ἅμα ἄκουγε καμιά παραξενιά τοῦ κύριου Λεωνίδα ἢ τοῦ Σουφρη, σὰ σ' ἐπ' ἀλη-σῆ, τὰ χέρια του, παρομοιάζοντας, ἔτσι χοντρούτσικος καθὼς εἶταν κι ὄχι ψηλός, μὲ γονατισμένο χόντζο, ποὺ ἀνσηκῶνε τὰ χέρια γιὰ ν' ἀρπάξει τὴν εἰλογίαν τοῦ Μαχαμέτη ποὺ τοῦρχεται ἀπὸ ψηλά...

Μὲ τοὺς τρεῖς αὐτοὺς καὶ μὲ τὸ Σουφρη, ὁ Βαρνάς περνοῦσε τὴ μέρα του, πότε κουβεντιάζοντας γιὰ χί-λια διὰ πρῶματα, καὶ πότε συζητώντας πεισματικά μα-ζὶ του, σὺ δὲν εἶχε τίποτα καινούριο νὰ διαβάσει καὶ ἡ δουλιὰ τοῦ βιβλιοπωλείου καλμάριζε. Ποῦ καὶ ποῦ, τὸ βραδύκι μάλιστα, σὺν πιάνανε καμιά συζήτηση ποῦχε ἐνδιαφέρο, ξεχνούσανε νὰ κλείσουν, μ' ἄλλες τὶς δουθὲς διαμαρτυρίες τοῦ Θύμιου, πὼς καίνε ἄδικα τὸ φῶς, ἢ θγλίνανε ὄξω καὶ τραχούσανε σὲ κανένα μα-στιχάδικο νὰ συνεχίσουν ἐκεῖ τὴ συζήτηση.

6

Νά, κἀκεῖ, ποὺ δὲν μπορούσε νὰ χωνέψει ἡ Ξανθίπη. Νὰ πηγαίνει ὁ Βαρνάς στὸ μαστιχάδικο ἢ στὴν ταβέρνα.

— Μὰς κατὰξευτελίσεις... Μὰς κατακουραλιάσεις τὴν οικογενειακὴ μας ἀξιοπρέπεια! τοῦ φώναζε ἅμα ἄργοῦσε τὸ βράδι λίγο νάρθει σπίτι. Παίρνεις σβάρ-να τς ταβέρνες, καὶ μεθοκοπᾷς...

— Μὰ δὲ γυρίζω σὲς ταβέρνες! τὴς ἀπαντοῦσε ἡ-ρεμα. Νά, μὲ τὸν κύριον Λεωνίδα καὶ μὲ τὸ Σουφρη εἶ-χαμε κάπια κουβέντα, καὶ μῆχανε στὸ οὐζάδικο τοῦ Ἀγγελῆ νὰ πιῶμε ἕνα οὔζο...

— Τὰ ξαίρω ἐγὼ αὐτὰ, ἐπέμενε, τὰ ξαίρω... Τὸ ἔντ οὔζο φέρνει ἄλλα... Ἀὐτὸ ἐνδιαφέρεσαι καθόλου γιὰ τὴν ἀξιοπρέπειάν μας...

— Ἐνδιαφέρομαι γιὰ τὴν ἀξιοπρέπειάν σας καὶ μὲ τὸ παρμπάνο, μὰ ἐνδιαφέρομαι καὶ γιὰ τὴ ζοῆ. πού...

— Κολοζῶδιζ!, συμπλήρωνε στερεότυπα, σὲ κάθε τέττιο συζήτηση ἡ Ξανθίπη, κι ὁ Βαρνάς ἔσκυβε τὸ κεφάλι του, νικημένος, σὺν πάντα.

Ἐνα μεσημέρι ποὺ ἡ Στέλλα ἔλειπε, γιὰτὶ τὴν εἶχε κρατήσει σπῆτι τὴς μιὰ θειά τὴς γεροντοκόρη γιὰ συν-τροφιὰ, ἦρθε στὴ μέση, πάνω στὸ φακί, τὸ ζήτημα γιὰ τὸ μέλλο τὴς. Τί θὰ τὴν κάνουμε; Γεροντοκόρη θὰ τὴν ἀφήσουμε; Πάτησε στὰ εἰκοσι τρία, τόλμησε νὰ παρατηρήσει ὁ Βαρνάς, ἀπαντώντας σὲ κάπια σχετικὴ κουβέντα τὴς Ξανθίπης.

— Καὶ στὰ σαράντα τρία νὰ πατήσῃ, λίγο μὲ μέ-λει! εἶπε ἡ Ξανθίπη μὲ τὸ στόμα μπουκαμένο.

— Μπορεῖ νὰ μὴ σὲ μέλει ἐσένε; νὰ δοῖμε ὅμως τί λέει κι αὐτὴ!...

— Αὐτὴ θὰ πεῖ ὅ,τι πεῖ κ' ἡ μάννα τὴς!...

— Τὸ πιστεύεις αὐτό;

— Καὶ τὸ παραπιστώ! Ὁχι, τί; Τὸ μεγάλωσα ἐγὼ τὸ κορίτσι μου, τὸ ἀνάθρεψα μὲ χάρια καὶ μὲ μό-

σκο, ἔβαλα τὰ νιάτα στὴν ποδιά μου γιὰ χάρη του, γιὰ νάρθει ἕνας παλιάνθρωπος αἴριο νὸ μου τὸ πῆ-ρει καὶ νὰ μου τὸ κακομεταχειρίζεται; Καὶ νὰν τὸ φανταστῶ μοναχά, μου φρέγγει τὸ μυζλι μου, γίνουμαι ὄξω φρενῶ... Γλυκάθηκα, βλέπεις, ἐγὼ μὲ τὸ γά-μο, γιὰ νὰ καταδικάσω σὲ τέττιο μικροῦριο καὶ τὴν κο-ροῦλα μου...

— Ἐσὺ; ρώτησε δειλὰ ὁ Βαρνάς. Μὰ θυροῦ ἔ-σὺ...

— Ἄ, ναι!... Τὰ πρόκοψα ἐγὼ!... Δὲ μὲ κα-μαρώνεις; Εἶμαι γιὰ νὰ μὲ ζηλεύεις...

— Ἐγὼ ὡστόσο...

— Ἐσὺ ὡστόσο νὰ σιωπᾷεις!... Παραμύθησες! Κι ὁ Βαρνάς σόπτασε. Μὰ σὲ λίγο ἄγγιξε πάλι τὸ ἴδιο θέμα.

— Θές νὰ μιλήσουμε λογικά, Ξανθίπη;

— Καὶ τί; Πιλαβὰ μιλάμε;

— Ὁχι, μὰ... λογικότερα. Τὸ ζήτημα αὐτὸ μὲ βασκνίζει... δὲ σ'τὸ κρύβω...

— Καὶ λοιπὸν; ρώτησε ἡ Ξανθίπη μὲ τόνο ποῦ-δειχνε πὼς ἔτοιμη εἶτανε νὰ πάρει φωτιά.

— Τί θὰ τὴν κάνουμε τὴ Στέλλα;

— Ὁρίστε κουβέντα... Τί θὰ τὴν κάνουμε; Νά, εὐὰ τὴν ἀφήσουμε ὅ,τι εἶναι, κόρη μας, καμάρι μας, στολίδι τοῦ σπιτιοῦ μας... Θὰ τὴν ἀφήσουμε νὰ χαίρεται τὴ λευτεριά τὴς... Ἀὐτὸ τὸ σκλαβῶνο ἐγὼ τὸ παιδί μου...

— Κι ἂν ἀγαπήσῃ κανένα;

— Ν' ἀγαπήσῃ;... Δὲ θὰ κάνει τέττιο ἀτιμία ποτέ ἢ κόρη μου...

— Ἐσὺ, ἀτιμία ἔκανες ποὺ μ' ἀγάπησες; ρώτησε γλυκὰ ὁ Βαρνάς.

— Ἀὐτὸ ξαίρω τί ἔκανα ἐγὼ... Μὰ ἡ κόρη μου, σοῦ δάξω τὴν ὑπογραφή μου, τέττιο ἀτιμία δὲ θὰ τὴν κάνει...

— Μὰ ἂν τὴν κάνει; Ἐγὼ θαρροῦσα πὼς ὁ Θύ-μιος...

Μὰ δὲν προχώρησε. Ξεπετάχτηκε τέττιο ἀστραχὴ ἀπὸ τὰ γυριεμένα μῆτια τὴς Ξανθίπης, ποὺ κατέπε-τὴ λέξη ποὺ εἶταν ἔτοιμος νὰ ξεστομίσει.

— Ἡ λευτεριά εἶναι τὸ πὸ πολῦτιμο χάρισμα στὴ ζοῆ, καὶ θέλει κρεμάλια κεινὸς ποὺ πάει θεληματικά καὶ τὴ θυσιάζει μὲ τὸ γάμο! δογματίσει.

— Χριστάρι ὁ λόγος σου! παρατήρησε ὁ Βαρνάς.

Μὰ γιὰ νὰ χαρεῖ ἕνα κορίτσι τὴ λευτεριά του, πρέπει τὸ κορίτσι αὐτὸ νὰναθραφεῖ καὶ νὰ μορφωθεῖ ἄλλιώ-τικα... Καὶ μεῖς τὴ Στέλλα μας τὴν ἀναθρέψαμε καὶ τὴ μορφώσαμε γιὰ νοικοκυρά... Μὴν τὸ ξεχνᾷς κί-τὸ, γιὰτὶ ἔχει μεγάλη σημασία... Βέβαια, τὴ λευ-τεριά τὴς κόρης τὴς ἔχει κάθε δικαίωμα νὰ τὴν ἀπι-τήσῃ ἡ κυρία Θεανώ, τοῦ γιαιτροῦ, ποὺ, ἂν καὶ οἰκο-νομικὰ ἀνεξάρτητη, τὰ μόρφωσε τὰ κορίτσια τὴς ἔτσι ποὺ νὰ μπορούνε νὰ ζήσουνε λεύτερα, δουλεύοντας... Ἡ μιὰ, ἡ μεγαλύτερη, δίνει μαθήματα πιάνου καὶ ἡ μικρότερη...

Ἡ Ξανθίπη τὸν κοίταξε λίγη ὄρα κατὰματα, σκε-φτικιά, Ὑστερα, κουνώντας θλιμμένα τὸ κεφάλι τὴς, τοῦπε:

— Μπε, δὲν τὸ κλείνεις, φτωχὲ, δὲν τὸ κλείνεις; Γέρασες, κακομοίρη, ξεκοτίτανες καὶ δὲν ξαίρεις τί λές!... Κατάντησες σὲ σημεῖο νὰ σὲ κλαίει κανεῖς...

Καὶ ὅστερ' ἀπὸ λιγδίστιμη σιωπῆ, ἔσκολούθησε:

—Κι αυτές ακόμα οι σουρλουλούδες που μαζεύουνται στο μαγαζί σου, δε συμφωνούνε μαζί σου στο ζήτημα του γάμου... Κάπιο δειλινό μάλιστα, που πέρασα με τη Στέλλα μου από κει, κ' έλειπες στο καφενείο, είτανε δυο τρείς από δαύτες και συζητούσανε για το γάμο, ξεφυλλίζοντας κάπιο βιβλίο. Κι όλες έναντιό του είτανε... Μιά μάλιστα, που οι άλλες τη λέγανε Ρόζα, είχε ξεσπαθώσει για καλά κατά του γάμου, ούτε να τον ακούσει δεν ήθελε... Και να σου πω, τα λόγια της μου άρεσανε, καθώς και στη Στέλλα...

— Έχεις δίκιο! Είπε σιγανόφωνα ο Βαρνάς και θυδίστηκε σε σκέψη.

— Όχι, πές πως έχω κι άδικο!.. Αφού μάλιστα το λέει κ' η Ρόζα...

Ο Βαρνάς σηκώθηκε από το τραπέζι και πήγε το καπέλλο του.

— Τόσο νωρίς φεύγεις σήμερα;

— Έχω δουλιά!... Σου τόπα κι από πριν... Έχω να τοιμάσω κάτι διαστικές παραγγελιές...

— Εγώ θα πάω στην αδερφή μου, αργότερα, να πάρω τη Στέλλα...

Πηγαίνοντας ο Βαρνάς στο βιβλιοπωλείο, κήρηκε τη Ρόζα στο δρόμο, κοντά στο μαγαζί.

— Έρχόμουνε ναγοράσω κάτι μπροσουρές... τις τελευταίες που φέρατε...

— Και να δεις, είχαμε την κουθέντα σου τώρα δά, σπίτι...

Και πήγανε μαζί στο βιβλιοπωλείο. Άνοιξαν και μπήκανε μέσα. Πήγανε όλοσα και καθίσανε στο «άμπρι». Και πιάσανε την κουθέντα.

Ρόζα δεν τη λέγανε... Ρόζα την είχε βαφτίσει ο Βαρνάς, Ρόζα Λουξεμπουργ, μάλιστα. Είταν ένα κορίτσι ψηλό, σωματώδικο, ίσομε είκοσι, είκοσι δυο χρόνων. Φορούσε μια σαντακρούτα κ' ένα καπέλλο φάθινα κανελί, πλατύγυρο, με μια γιρλάντα από μαβιά αγρολουλούδα δόλυτρα. Το παρουσιαστικό της είταν επιβλητικό, κ' η φωνή της το ίδιο. Φανατικά σοσιαλιστρια, μορφωμένη πολύ, ακούραστη προσηγανδίστρα, δεν άφινε εύκαιρια νάν της ξεφύγει, που να μην κηρύξει το θαγγέλιο της ιδεολογίας της, να μη ζητήσει να προσηλυτίσει, να πείσει. Είχε τόση ειλκρίνεια στην άδολη, καταγάλανη ματιά της και τόση πειστικότητα στη φωνή της, που σε παράσερνε, σ' έκανε να συλλογιστείς τα λόγια της, να την πιστέψεις. Ο Βαρνάς την έχτιμούσε ξεχωριστό, τη σεβότανε, αν και παιδί του στά χρόνια, για τον άγνό, τον ακατάβλητο φανατισμό της, κι όταν άργα και που έρχότανε στο βιβλιοπωλείο, προσπαθούσε να την κρατεί όσο περισσότερο μπορούσε και να κουβεντιάζει μαζί της.

Έτσι και κείνο το άπομεσήμερο, την κράτησε αρκετή ώρα, της είπε τη συζήτηση που είχε σπίτι με τη γυναίκα του, και χάρηκε τη σοφή της γνώμη:

— Είναι τραγική η θέση, του είπε, ενός σοσιαλιστή, που έχει άστική οικογένεια. Δεν τον νιώθουν, παραξηγούνε τα λόγια του και της πράξης του, τον λατατυραννούνε, όπως, για νάμαστε δίκαιοι, τους κατατυραννεί κι αυτός. Εγώ σπίτι μου...

Και τούπε κι αυτή μερικά οικογενειακά της. Σά σηκώθηκε να φύγει, τη ρώτησε:

— Θάρθεις μεθαύριο στη Μητρόπολη;.. Θα μιλήσει ο Σουφρής...

— Ο πατριώταρος;

— Ναι...

— Δε με συγχινούνε, ξαίρετε, ούτε...

— Μά δε θάρθεις για να συγχινηθείς... Θάρθεις να καιμαρώσεις το Σουφρή να ξαπολνάει από το μύτο του πατριωτικές ρουκέτες... Ο κύρ Λεωνίδας, που τονέ σταυρώνει, του λέει τώρα τελευταία πως, έξον από το Ρώσο γιατρό, κ' ένας άλλος Γερμανός γιατρός, ο Μύτενχόφτεν, καταγίνεται να βρει μι' αλοιφή, που να γιατρεύει την πατριωτική ψώρα...

— Ο κύρ Λεωνίδας; Περιέργος τύπος! Άν και τοκιστής, έχει ιδέες κάπως φιλελεύθερες...

— Μπορεί να ξετυλιχτεί, με τον καιρό, κι αυτός σε σοσιαλιστή...

Μπορεί!... Είπε χαμογελώντας η Ρόζα. Άν και λίγο δύσκολο να ξεσυνήθει να τοκίζει... Τοκιστής κ' Σοσιαλιστής είναι, ξαίρετε, πράματα λίγο άταίριαστα...

(Ακολουθεί)

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

Φίλε Νουμά,

Σ' ευχαριστώ που μετάφρασες το άρθρο μου για τον Παρορίτη. Τόχω μάλιστα για τημή μου. Έλπίζω να δημοσιέψεις μια παρατηρησούλα, και βασίζομαι στην ειλκρίνειά σου.

1) Το τράμπον είχε κ' άνει στάση, είναι, όπως το λές, πολύ κανονικό. Άλλά εσύ μιλάς για γλώσσα, ενώ εγώ μιλούσα για το art du style.

Ήθελα να πω πως αυτή η φράση είναι περιττή, γιατί το «ξεκίνησε πάλι» φτάνει έδω.

2) Άναμμένα τα φώτια. Έδώ φταίω. Έγραψα: (19, 1), ενώ έπρεπε να γράψω (19, 2). Δεν κατακρίνω την πρώτη άράδα, παρά τη δεύτερη: «Η μικροσύλα κατέβηκε τη μικρή, σιδερένια...»

Μικροπράματα, που δε με μποδίζουν να σ' άγαπώ, να σ' έχτιμώ πολύ. Έσένα, και τον Παρορίτη μαζί σου.

LOUIS ROUSSEL

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΔΥΟ ΝΕΑ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΑ. — Έκδοσ. Οίκος Έλευθερουδάκη, Δοχ. 3.50. — Ένα βιβλίο που πρέπει νάν το διαβάσουν οι Ρωμιοί. Άποτελείται από τον Πρόλογο του κ. Α. Σβάλου, από το Γερμανικό Σύνταγμα κι από το Ρωσικό Σύνταγμα. Ο ρωμικός που διαβάει τον Πρόλογο, μένει ευχαριστημένος και ικανοποιημένος. Κολά πάνε τα πράματα και δώ. Άμα διαβάσει το «Γερμανικό Σύνταγμα» άρχίζει να συλλογίζεται λίγο. Άμα όμως διαβάσει το «Ρωσικό Σύνταγμα», άρχινάει να νιρέπεται, νάπελιπίζεται, κ' έτσι τούρχεται να τινάξει τα μυαλά του στον άέρα.

— ΜΑΡΙΚΑΣ Κ. ΦΙΛΙΠΠΙΔΟΥ: Φωτοστέφανα (Δο, 2) — Άίγα όμορφα τραγούδια. Μάς άρέσει περισσότερο το «Στοιχείο του ποταμού».